

Нақши ҷавонон дар Ислом

[Тоҷикӣ – Таҷики – طاجيکيۃ]

Солеҳ ибни Фавзон

2013 - 1434

IslamHouse.com

دور الشباب في الاسلام

«باللغة الطاجيكية»

صالح بن فوزان بن عبدالله الفوزان

2013 - 1434

IslamHouse.com

Нақши ҷавонон дар Ислом

Эй мардум! Аз Худованд битарсед ва ҳар мусалмон масъулияти худро дар баробари Ислом ва мусалмонон бишносад.

Ман меҳоҳам бо шумо дар бораи вазифа ва масъулияти ҷавонон дар баробари Ислом ва ин уммат суҳан бигӯям.

Эй бародарон! Бидуни шак, ҷавонон дар зиндаги нақши муҳимро мебозанд. Агар ҷавонон солеҳ бошанд, уммати худро ба по меҳезонанд ва дини худро дар ҷомеа густариш медиҳанд.

Худованди карим барои ҷавонон як нерӯи ҷисмони ва фикрие додааст, ки аз калонсолон хеле бартари доранд. Агарчи калонсолон дар илму таҷриба аз онҳо пештаранд, вале ғолибан аз нигоҳи ҷисмони ва ирода қави нестанд ва наметавонанд корҳоеро анҷом диҳанд, ки ҷавонон ба он метавонанд даст зананд.

Барои ҳамин, нақши саҳобагони ҷавон дар интишори ин дин бузург буд, ҳам аз лиҳози гирифтани илми дини ва ҳам аз лиҳози ҷиҳод дар роҳи Худо.

Барои мисол метавон чандин саҳобогонро зикр намуд ба монанди Абдуллоҳ ибни Аббос, Абдуллоҳ ибни Умар, Абдуллоҳ ибни Амр ибни Ос, Муоз ибни Ҷабал, Зайд ибни Собит (р.з) ва садҳо ҷавони дигар, ки аз манбаъи шариат об нӯшиданд ва барои ин уммат мероси Паёмбар (с)-ро ҳифз намуданд ва ба наслҳои баъди расонданд.

Дар баробари инҳо дигар сарлашкароне буданд ба моанди Холид ибни Валид, Мусано ибни Ҳорисаи Шайбони ва амсоли онҳо. Онҳо ҳама чун як уммат буданд, ки бори гарони масъулиятро бар дӯш гирифтанд ва барои адои он нақши арзандаеро бозиданд ва масъулияти худро дар баробари дин, миллат ва ҷомеаи худ адо намуданд, ки осори он то ҳанӯз боқи мондааст ва ба изни Худованд, то замоне, ки Ислом ҳаст, боқи хоҳад монд. Ҷавонони имрӯза меросбарандагони ҳамон насл мебошанд ва агар ба худ нақӯи кунанд ва қадру манзалати худро дарёбанд ва амонатро бар дӯш гиранд, албатта метавонанд ба монанди онҳо хидмате барои дину миллати худ намоянд.

Паёмбар (с) хабар додааст, ки яке аз он ҳафт тоифае, ки рӯзи қиёмат, рӯзе ки ба ҷуз сояи раҳмати Худо ҳеҷ сояе нест, онҳоро Худованд дар зери сояи худ мегирад, ҷавонест, ки дар ибодати Худо нашъунамо ёфтааст. Паёмбар (с) бархе роҳнамоиҳои худро ба ҷавонон равона мекард.

Ӯ ба Ибни Аббос мегуфт:

"Эй писар! Ман барои ту чанд калимаро меомӯзнам: Худоро муҳофизат нам, Ӯ низ туро ҳифз мекунад. Худоро ба ёд ор, ҳамеша Ӯро дар наздат меёби. Агар чизе талаб кардани боши, аз Худо биталаб ва агар ёри мехоҳи, аз Худо бихоҳ"

(Тирмизӣ)

Ҳамчуниин Паёмбар (с) ба Муоз ибни Ҷабал, ки боре Ҳамроҳаш якҷоя савора мерафт, гуфт:

"Эй Муоз! Оё медони, ҳаққи Худованд бар дӯши бандагон чист? Ва ҳаққи бандагон бар Худованд чист?"

(Ривояти Муттафақун алайҳ)

Паёмбар (с) ба писархондаш Умар ибни Абусалама, ки тифли хурдсол буд ва бо он ҳазрат (с) ҳамроҳ таом меҳӯрд ва ба ҳар ҷои табақ даст дароз мекард, Паёмбар (с) дасти ӯро дошта, ба вай гуфт:

"Эй писар, наздиктар бинишин ва бисмиллоҳ биғӯ ва бо дасти ростат бихӯр ва аз пеши худат бихӯр"

(Тирмизӣ)

Ин ҳама роҳнамоиҳои Паёмбар (с) ба тарафи ин тифл танҳо барои он буд, ки дар дили ӯ ин одоби таомро ҷой диҳад ва ин далолат бар он мекунад, ки роҳнамоии кӯдакону наврасон ба корҳои хуб масъулияти муҳими калонсолон аст.

Дини Исломи мо барои тарбияи ҷавонон аҳамияти зиёде додааст, зеро онҳоянд мардони оянда, ки ҷои падарони худро дар ҷомеа ишғол мекунанд ва дар зиндаги масъулияти гаронро бар дӯш хоҳанд гирифт. Аз ҷумлаи аҳамият додани Ислом ба ҷавонон ва роҳнамоии онҳо ин аст:

Якум: Интиҳоби ҳамсари солаҳ, зеро ҳамсар киштзори фарзанд аст ва фарзанд дар он парвариш

меёбад. Паёмбар (с) моро тарғиб ва ташвиқ ба интихоби ҳамсари солеҳ мекунад.

Паёмбар (с) мефармоянд:

"Аз пайи ҳамсари диндор бош, хушбахт мешавӣ"

(Бухорӣ ва Муслим)

Зеро агар ҳамсар солеҳа бошад ва Худованд аз ӯ фарзанд ба бор орад, он зан фарзандонашро тарбияи дуруст менамояд ва онҳоро хуб парвариш мекунад ва ба онҳо одоби исломиро меомӯзонад, ки ин хишти аввал аст дар тарбияи ҷавонон.

Дуюм: Аз ҷумлаи роҳнамоиҳои Ислом дар баробари тифл он аст, ки барои ӯ номи зеборо интихоб намоем, зеро ҳар номи зебо маънои худро дорад ва дар шахсияти тифл таъсир мерасонад.

Паёмбар (с) аз падарон талаб мекард, то барои тифлони худ номи зебо интихоб намоянд ва аз номҳои бад ва номҳое, ки далолат ба маъноҳои нолоиқ мекунад, худдори намоянд.

Сеюм: Аз ҷумлаи эҳтимоми ин дин ба ҷавонон он аст, ки падарон бояд фарзанди навзодашро ақиқа намояд, яъне дар ҳафт рӯзаги, ё чордахрӯзаги, ё бисту якрӯзаги гӯсфандеро забҳ намояд, ки ин суннати муаккада мебошад. Ин кор на ба мақсади истифодаи гӯшт ва шодию хурсанди, балки ба хотири таъсири нек гузоштан ба тифл аст. Ин суннат аз он далолат мекунад, ки аз рӯзҳо аввал ба тифл аҳамияти ҷидди бояд дод.

Чорум: Аз ҷумлаи эҳтимомоти Ислом ба ҷавонон он аст, ки чун ба синни булуғ расиданд ва ба истилоҳи имрӯза худро шинохтанд, бояд волидайн ба роҳнамоии онҳо ва таълим додани умури дин бипардозанд.

Паёмбар (с) мефармоянд:

"Шумо фарзандони худро аз ҳафтсолаги ба намоз хондан фармон диҳед ва аз даҳсолаги барои намоз онҳоро адаб диҳед ва дар ҷойгаҳи хоб бистари онҳоро ҷудо намоед".

Ин далолат бар он мекунад, ки Ислом ба ҷавонон аҳамияти зиёд қоил аст ва ба онҳо ҳамеша бо назардошти синну солашон ва қудрату тавонашон муносибат мекунад.

Ҳамчунин Паёмбар (с) мефармоянд:

"Ҳар тифле бо фитрати исломи ба дунё меояд, пас падару модараш ўро яҳуди мекунанд, ё насронӣ, ё маҷусӣ"

(Муслим)

Аз ин ҳадиси шариф бармеояд, ки ҳар тифл бо фитрати исломи ба дунё меояд ва агар ин фитратро падару модари тифл хуб ҳифз намоянд, пайваста тарбияи дурусташ диҳанд, насихатҳояшонро дарег надоранд, дасти ўро гирифта, ба омӯзишу таълими Ислом кўмакаш кунанд ва аз одобу ахлоқи шарият барояш биёмузонанд, дар чунин ҳолат ин тифл

монанди дарахти поке мегардад, ки аслаш пок аст ва мевааш пок аст ва тарбияш зебост.

Аммо агар падару модари ин тифл мусалмон набошанд ва ё гумроҳ буда, дар фикри амру наҳйи илоҳи набошанд ва ҳама намуд гуноҳҳои хурду бузургро анҷом диҳанд, чунин тифл падари худро сармашқ гирифта, аз ӯ пайрави мекунад, магар он касеро, ки Худованд зери сояи раҳмати худ қарор диҳад.

Чунин тифл ба дарахте мемонад, ки шохаш палид аст ва мевааш талх ва аз он барои кишвар ва мардум танҳо зарар мерасад.

Панҷум: Аз ҷумлаи далоили дигаре, ки Ислом аз овони хурди ба ҷавонон аҳамият медиҳад, он аст, ки Худованди муттаол фарзандро дастур медиҳад, ки чун волидайнаш ба пиронсоли расиданд, тамоми ранҷу машаққатҳои онҳоро дар роҳи таълиму тарбия ва парвариш ба ёд оварда, ба онҳо некӯи намояд ва онҳоро озор надихад.

Худованд мефармояд:

﴿إِنَّمَا يَبُلِّغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا آفٍ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿٢٣﴾ وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذَّلِيلِ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي

صَغِيرًا ﴿٢٤﴾

سُورَةُ الْإِسْرَاءِ ٢٣ - ٢٤

"Чун яке аз онҳо ва ё ҳарду дар пеши ту ба пири расиданд, пас ту барои онҳо уф мағӯ ва онҳоро

маранҷон ва бо онҳо суханони нарм бигӯ. Ва бо онҳо хоксори ва меҳрубони кун ва бигӯ: Парвардигоро, ба онҳо раҳм кун, ҳамчуноне, ки маро дар хурдсоли тарбия намуданд"

(Исро, 23-24)

Аз ин ояти муборак ҳуччатҳои зиёде баровардан мумкин аст, ки аз он ҷумла Худованд мефармояд:

﴿كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا﴾

"Ҳамчуноне, ки маро дар хурдсоли тарбия намуданд".

Пас маълум мешавад, ки тарбияи волидайн фарзанди худро неъмат ва эҳсон ҳисоб меҳӯрад ва бояд дар ивази он ба волидайн худ накӯкор бошад. Мақсад аз тарбия танҳо парвариши ҷисмони нест, ки иборат аз таъмини таому шароб бошад. Агар волидайн танҳо иктифо бар ин кунанд, пас онҳо на инсон, балки ҳайвонеро парвариш мекунанд.

Вале муҳимтар ин тарбияи маънавист, ки он ҳифзи фитрати инсони ва роҳнамои ба корҳои накӯ аст. Ин аст тарбияи дурусте, ки осори он бар ин тифл то охири ҳаёташ боқи мемонад.

Аммо агар волидайн танҳо ба парвариши ҷисмони аҳамият диҳанд, он на танҳо фоида намерасонад, балки дар оянда чунин фарзанд табоҳ гашта, балое бар сари волидайн мешавад. Аммо агар волидайн ҳарду намуд парвариширо ба фарзанди худ намоянд, парвариши бадан, ки он хеле муҳим аст ва он бояд ба

андозаи маъкул бошад ва ба исрофкори роҳ надода бошад, ҳамчунин тарбияи маънави, пас дар ин сурат фарзанд дар оянда ба қадри он ҳама неъматҳои онҳо мерасад ва ҳамеша дар ҳаққи онҳо хидмат намуда, барояшон дуо мекунад. Ҳамчуноне, ки Худованд мефармояд:

﴿رَبِّ أَرْحَمُهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا﴾

"Парвардигоро, ба онҳо раҳм кун, ҳамчуноне, ки маро дар хурдсоли тарбия намуданд".

Эй мусалмонон!

Ҷавонони имрӯза гирифтори мушкилоти зиёде мебошанд, ки аз ҷумлаи ин мушкилот фирефта шудан ба равияҳои гуногун аст.

Агар ҷавонро ба ҳоли худ гузорем ва онҳо ба оғӯши ин равияҳо дароянд, бидуни шак ҳам ахлоқи онҳо вайрон мешавад, ҳам рафторашон ва ҳам ақидаашон ва ин намуд равияҳо имрӯз хеле зиёд ва аз сарчашмаҳои гуногун об меҳӯранд.

Равияҳои, ки онро васоити ахбори омма мисли телевизиону радиё, маҷаллаю рӯзномаҳо ривоч медиҳанд.

Ин равияҳо дар зоҳир агарчи хуб намоянд ҳам, вале дар асл чун заҳри қотиле мебошанд, ки ҷавонони мо бе ин ки аз ҳақиқати он огоҳи дошта бошанд, ба он мепайванданд.

Рафтору кирдори аксари ҷавонони имрӯза дигаргун шудааст ва онҳо дар ин самт дар либосу шуъуру

ҳаракатҳои худ гоҳ аз Шарқ пайрави мекунад, гоҳ ба Ғарб ва ин ҳамаро аз тариқи филмҳо ва телевизиону радио гирифтаанд, ки мақсади душманон низ ба ин васила табоҳ кардани насли ҷавон дар мамолики исломи мебошад.

Даҳшатноктар аз ин ҳама он аст, ки ин тағйирот дар ақидаи ҷавонони мо низ таъсир гузоштааст. Аз ин рӯ, баъзе ҷавонони мусалмон пойбанди афкори коммунисти, баъзе дигар ба афкори бедини, баъзе ба зардушти ва монанди инҳо аз ҷумлаи афкоре, ки эътиқодоти ҷавонро вайрон мекунад, шудаанд. Акнун, ки ҷавонони соддаи моро метавонанд ба ин соддагию осони ба доми худ бияфкананд, ҷавононро, ки дар бораи дини худ маълумоти кофие надоранд, ҳолаш чи гуна мешавад.

Агар давлату ҷомеа сари роҳи онро нагирад, дар оянда аз ин ҷавонон душманони дину миллатро пайдо мекунад.

Аз инҷост, ки Ислом барои таълим ва тарбияи насли ҷавон эҳтимоми зиёд медиҳад, то волидайн дар дили фарзандони худ рӯҳияи имониро ҷой диҳанд, ки дар оянда онҳо натавонанд фирефтаи равияҳои гуногун нашаванд, балки як қалъаи пурқуввате бошанд барои ҳифзи кишвару дини худ.

Аммо балои дигаре, ки ҷавонони мо имрӯз гирифтагони он гаштаанд, сафар кардан ба мамолики

гайриисломи барои баровардани хоџишоти нафсашон ва берун шудан аз Ҳама банду қайд аст. Аввалаш ин ки онҳо бояд дониста бошанд, ҳар ҷое, ки мераванд, Худованд аз ҳоли онҳо огоҳ буда, ҷазои амали онҳоро ба пурраги медиҳад, дуюм он ки аз ин корашон падару модари онҳо ҷавобгар мебошанд. Зеро онҳо ўро дуруст тарбия накардаанд ва ҳаққу вазифаи худро дар баробари онҳо анҷом надодаанд ва ин корашон боиси вайрон шудани ахлоқи онҳо гаштааст.

Пас шумо эй бандагони Худо, аз Худованд битарсед ва ин оятро ҳамеша ба ёд оред, ки Худованд мефармояд:

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا فَوْأَ أَنفُسِكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٦﴾﴾

سُورَةُ التَّحْرِيمِ ٦

"Эй касоне, ки имон овардаед, худ ва хонадони худро аз оташе раҳо намоед, ки ҳезумаш одамизод ва сангпораҳост. Дар он малоикаҳои бадҳайбати сахтгире истодаанд, ягон амри илохиро ӯси намешаванд ва иҷро мекунанд ҳар чи супориш дода шаванд"

(Таҳрим, 6)

Худованд бо Қуръони азим ба мову шумо баракат диҳад ҳамону, Ў атоқунандаи саҳӣ аст.

Эй мардум! Аз Худованд битарсед ва дар кори поксозии ҷавононатон аз офатҳое, ки дар дини онҳо расидааст, кӯшиш намоед.

Шукр Худовандро, ки поксози хеле осон аст, агар нияту қасди онро намоем, ки хулосаи он дар чанд корҳои зерин аст:

Илоҷи аввал: Ҳамеша машғули таълиму тарбияи онҳо будан дар асоси адабҳои Паёмбар (с) ва онҳоро гирифта, ба сӯи саодати дунявӣ ухрави бурдан ва дар дили онҳо азамати Худо ва фармудаҳои Ӯро коштан, то онҳо ҳамеша Худовандро дар пеши назар дошта бошанд ва ҷуз Ӯ аз касе наҳаросанд.

Дар дили онҳо имони ба рӯзи қиёматро ҷой додан, то ҳамеша дар хотир доранд, ки рӯзе фаро хоҳад расид, ки дар пешгоҳи Худованд истода, ба ҳамаи корҳои кардаи худ ҷавоб медиҳанд.

Илоҷи дуюм: Ислоҳ намудани роҳҳои таълиму тарбия дар мактабҳо, донишгоҳҳо ва донишқадаҳо, то ҷавонон дар баробари фанҳои дунявӣ маълумоти зарурии диниро низ бигиранд.

Фарзандони мо бояд дар мактаб дар бораи дини худ, ақидаи дуруст, ҳалолу ҳаром, тариқаи дурусти муомилаҳои дини дар ҳӯрок, нӯшоки ва либос маълумоти кофи дошта бошад.

Агар фарзандони мо ҳанӯз дар макотиби таҳсилоти умумӣ ин ҳама маълумотро аз худ намоянд, дигар метавонанд хубро аз бад ҷудо намоянд ва дар

баробари ҳама гуна шубҳаҳо истодагари кунанд ва дигар фирефтаи ҳама гуна равияҳои бегона нагарданд. Дар баробари ислоҳ намудани роҳҳои таълиму тарбия бояд муаллимони масъулиятшиносро барои дарс додан интиҳоб намоем, то ин илмҳои асосиро ба фарзандони мо талқин кунанд ва талабагонро ба илмомӯзи ташвиқ намоянд.

Илоҷи саввум: Гузаронидани вохӯриҳо байни ҷавонону олимон аз роҳи ҳалқҳои дарси дар масҷидҳо, дар мактабҳо, дар донишгоҳҳо ва дар дигар ҷойҳои оммави.

Бояд ин ҳама вохӯриҳо озод, бидуни қайд сурат гирад ва ба тамоми талаботи ҷавонон посухгӯ бошанд ва роҳро барои онҳо равшан намоянд.

Олимон дар баробари ҷавонон масъулияти бештаре доранд, вале мутаассифона, метавонам бо тамоми бовари иброз дорам, ки алоқа байни олимону ҷавонон қанда шудааст, ки олимон дар як тарафу ҷавонон дар тарафи дигаранд. Ин кор боиси аз даст рафтани ҷавонони мо гаштааст. Шумо ба ёд оред, он замонҳоеро, ки ҷавонон бо олимон алоқайи зич доштанд ва олимон аз тамоми мушкилоти ҷавонон огоҳ буданд, вале чун ҷавононро бо ҳар васила аз олимони дин дур карданд, ин ҳама мушкилот ба вучуд омад.

Илочи чаҳорум: Мубориза ба муқобили ҳама намуд равияҳои бегона ва манъ намудани ҷавонон аз фирефта шудан ба онҳо ва онҳоро аз ҳақиқати ҳоли ин равияҳо огоҳ кардан аст.

Агар чунин кунем, албатта пеши роҳи фирефта шудани ҷавонони худро мегирем ва илло балои сахтеро бар сари ин миллат хоҳем овард.